

Un monstre brama als estadis

Les pròximes setmanes sabrem si el Barça –com sembla– guanya la Lliga, si el València, l'Espanyol i el Vila-real accedeixen a la Lliga de Campions, o si el Llevant i el Mallorca s'han mantingut a Primera, però la temporada 2004-05 deixarà, això segur, un regust amarg, provocat pel creixent racisme als estadis. Perquè els resultats dels partits són massa efímers comparats amb la vergonya dels crits contra la diversitat.

■ acta del partit Llevant-Reial Madrid, del 17 d'abril, reflectia l'actitud racista d'un grup de seguidors de l'equip visitant, que cada vegada que Felix Ettien o Edwin Congo jugaven la pilota "cridaven sons a imitació dels micos". S'ha obert un expedient informatiu per aquests incidents, que provaran la capacitat real dels últims compromisos públics per

eradicar la violència, la xenofòbia i el racisme dels estadis de futbol. Tot sembla, però, que quedarà en una multa de baix contingut econòmic.

El racisme no és, ni de lluny, un fet nou al nostre futbol, però el ben cert és que la curiosa manera d'animar el futbolista sevillà José Antonio Reyes que va fer servir al principi d'aquest curs el seleccionador espanyol, Luis Aragonés

–“dígame al negro de mierda [Thierry Henry, company de Reyes a l'Arsenal FC– que usted es mejor”–, va encendre una polèmica que ha agafat volada. Ni la Federació Espanyola de Futbol ni els mitjans de comunicació van exigir una seriosa marxa enrere d'Aragonés, que, això sí, va fer-se un fart de dir que tenia molts amics negres... un dels millors, Samuel Eto'o, que des d'aleshores va patir la ira dels més intransigents.

En els darrers mesos l'entorn del futbol professional ha ofert molts més fets lamentables, tant a Europa com a casa nostra. La gravetat dels incidents violents, incloses les incitacions a l'odi racial, relacionats amb el futbol reclamen mesures efectives i accions concretes per contrarestar-los i prevenir-los. Però la seua recurrència obliga a fer una reflexió més profunda, ja que sovint els tòpics explicatius deixen que l'escàndol de les imatges tinga un efecte de promoció dels mateixos violents.

L'àrbitre suec Anders Frisk ha abandonat el futbol després de rebre amenaces de mort contra ell i la seua família. Al setembre va haver de suspendre un partit de la Lliga de Campions a l'estadi Olímpic de Roma després de ser ferit per l'impacte d'una moneda a la cara. Mig any després, quan esdevenia símbol dels límits de civilitat que cal posar a aquest espectacle de masses, el seu arbitratge del FC Barcelona –Chelsea provocà les declaracions irades de l'entrenador de l'equip londinenc, el portuguès José Mourinho. Aquesta història, i la polseguera posterior als mitjans de comunicació anglesos, trobà la indesitjable eclosió de les amenaces dels seguidors radicals. La desmesura és més punyent si tenim en compte que el Chelsea aconseguí superar aquella eliminatòria.

El 12 d'abril l'Inter de Milà i el Milan es jugaven el passi a semifinals de Lliga de Campions. Quan faltava un quart d'hora per al final, fou anul·lat un gol a l'Inter, que en necessitava quatre per classificar-se. Aleshores començà una pluja de bengales i ampolles sobre l'àrea, fet que obligà a aturar el joc. Però era tard per al brasiler Dida, porter del

El porter brasiler Dida va ser ferit per una bengala en l'últim Inter-Milan. Els aficionats Interistes no són, però, els únics que llancen aquests objectes. A la pàgina anterior, la Fossa del Leoni, els ultres del Milan, n'exhibeixen. A sota, l'agressió patida per Anders Flak en l'estadi Olímpic de Roma i el gest felxista amb què el jugador del Lazio Paolo di Canlo va celebrar un gol.

Futbol europeu contra el racisme

Carles Viñas, autor de *Skinheads a Catalunya* (Columna, 2004), en un article d'opinió del març passat es referia a les incitacions a l'odi racial, i escrivia: "La connivència i el silenci davant certs fets i declaracions, per òrgans federatius, juntes directives, associacions de jugadors i l'administració pública, afavoreixen la retroalimentació d'un fenomen que, lluny de disminuir, cada cop és més visible als nostres camps." El seu diagnòstic és àmpliament compartit, per això darrerament han sorgit diverses iniciatives per lluitar contra la indignitat racista. La primera setmana d'abril, la xarxa FARE (Football Against Racism in Europe) organitzà una reunió a Bratislava a què assistiren aficionats que s'esforcen a coordinar i compartir les pràctiques positives a àmbit local, el comissionat europeu d'Educació, Cultura i Esport- Ján Figel- i el director de Comunicacions de la UEFA, William Gaillard. La UEFA planteja un pla de deu punts per difondre el compromís antiracista i implicar-hi els clubs i el seu entorn. Emfasitzant l'educació, previndrien el racisme amb sancions a espectadors i jugadors que cometes actes racistes, evitant la venda de material racista dins i fora dels camps, proporcionant igualtat d'oportunitats als clubs i

engegant una estratègia comuna entre els vigilants, les assistències i la policia.

El 18 de març, el Comitè Superior d'Esports (CSD) i els clubs de la Lliga de Futbol Professional signaven un protocol d'actuacions que expressava "un rebuig frontal i una condemna oberta dels actes racistes, xenòfobs, intolerants i violents, així com de qualsevol intent de legitimació, justificació o banalització de comportaments tan greus". S'hi inclouen mesures de prevenció i protecció de les víctimes, de repressió i sanció d'aquestes manifestacions, així com de localització i control de qui participe en incidents racistes, entre les quals destaca la possibilitat "d'atenuar o eximir de responsabilitat els clubs i els organitzadors, quan la col·laboració i participació del públic assistent siga determinant per a la localització i identificació dels autors d'actes racistes, xenòfobs o intolerants".

Caldrà confiar que aquests compromisos tinguen èxit, i renovar-los segons les circumstàncies, però la primera barrera és cada aficionat: denunciar, evitar complicitats i impedir les manifestacions racistes en el nostre entorn. I no riure-se'n, perquè mai no són innocents. *E. R.*

“Qui no sent en la seua pell els atacs, no sap com són”

Felix Ettien, de Costa d'Ivori, va aterrar al Llevant el 1997. Té 25 anys. Fa tres setmanes va ser insultat al propi estadi per ultres del Reial Madrid.

—**Porta vuit anys ací. Nota últimament un augment del racisme?**

—Va a més. Quan jugàvem a Segona Divisió no tenia tanta repercussió. Ara és una moda.

—**L'actitud dels mitjans de comunicació, en aquest sentit, li agrada?**

—Crec que estan intentant lluitar, a la seua manera, contra el racisme. Saben que aquesta xacra està agafant molta embranzida. Ara bé, si la gent que ha de prendre decisions no fan res, de poc servirà la feina dels mitjans.

—**El president de la FIFA, Joseph Blatter, vol que els partits s'aturen si hi ha actituds racistes. Li sembla bé?**

—No és mala idea. No es pot insultar pel color de la pell.

—**Pel carrer, a València, ha rebut atacs d'aquest tipus?**

—No, pel carrer cadascú va a la seua. No et diuen “negre de merda”, i si et miren malament, se me'n fot. D'una mirada a l'insult hi ha molt. Al carrer no s'atreveixen a dir res.

—**Fins ara, les sancions imposades contra els sectors racistes han estat més aviat lleus.**

—Una persona que no sent en la pell aquests atacs no pot saber com són, de dolorosos. Com pot posar una sanció forta, doncs? No sap què és. Cal saber què és per poder sancionar-ho. Quan un pare veu que al seu fill li han fet mal, que sagna, el dolor del seu fill és el seu dolor. A un altre ja li poden pegar, que no ho sentirà igual. Els que sancionen no senten allò que sentim nosaltres. Tant els hi fa. No els han insultat a ells, no han insultat la seua

família, la seua raça. Si la selecció espanyola fóra vexada en un altre país pel seu color de pell, esperarien una sanció molt forta a aquella nació, no?

—**Les declaracions de Luis Aragonés a José Antonio Reyes durant un entrenament de la selecció espanyola van acabar en una mínima disculpa. Caldria haver anat més enllà?**

—No sóc qui per dir què havien d'haver fet. Potser ho va dir sense maldat, sense voler ofendre ningú, però eren paraules molt delicades. És prou gran per saber què diu. Volguera o no, està molt clar que aquelles declaracions han fet mal.

Víctor Maceda

Milà, que va rebre l'impacte d'una bengala prop del bescoll. De seguida tots els jugadors es van retirar, es va netejar el terreny i es va establir un cordó de seguretat. Deu minuts després es va reprendre el partit, però tornaren a caure bengales al camp. Al remat, el partit es va suspendre; els aficionats radicals demostraven el seu poder, en directe, al món.

També a Itàlia, i tant o més lamentable, va ser la celebració del jugador de la Societá Sportiva Lazio —els seus seguidors radicals, els Irriducibili, amb web propi, són coneguts pel seu extremisme polític— Paolo di Canio, que després de marcar un gol al Roma, en un partit de màxima rivalitat, va saludar els afeccionats radicals com a l'era feixista. 10.000 euros, va ser la multa.

Elements d'anàlisi. Toni Yagüe, autor d'un estudi que relaciona les representacions socials i la identitat dels aficionats, afirma que els insults racistes al nostre futbol fan un paper instrumental. “La motivació per insultar o fins i tot agredir un jugador no és

la seua raça, sinó el fet de pertànyer a un equip rival.” L'objectiu d'ofendre troba en la raça una arma potent “per l'enorme ús discriminatori que se n'ha fet històricament i el pes que això té en la consciència de les persones de raça diferent a la blanca”. Això no redueix la repugnància dels fets, sinó que situa el problema en una dimensió més complexa, en la qual l'estructura de competitivitat màxima del futbol professional o el maniqueisme dels discursos dels mitjans poden ser-ne origen.

A més, com que tots aquests comportaments aprofiten la massificació, cal repassar algunes teories si volem entendre-ho una mica. No podem conformar-nos amb el que deia Lebon a la fi del segle XIX, que l'individu dins de la massa perd la seua capacitat humana, esdevé irracional i les emocions es contagien de manera quasi instintiva. En uns contextos urbans despersonalitzats, els grups d'animació esportiva permeten a molts joves trobar un reconeixement com a membre i compartir una cohesió social, i construir-se, així, representacions socials amb les quals

s'identifiquen. La pertinença al grup marcarà la separació entre “els meus” i els altres, i aquest contacte directe farà sentir-se reflectit amb conductes i actituds, i assumir estereotips cognitius.

D'altra banda, hi ha la teoria de la identitat social, que explica la societat com una estructura de grups que aporten models d'actuació i que permeten sentir-se'n partícip. L'equilibri personal descansa en la pertinença a diversos grups, com la família, el barri, l'ofici, les aficions o les amistats. Com que el context determina la identitat predominant, en un estadi es pot exercir radicalment la pròpia identificació enfront dels oponents. La mateixa localització dels clubs de futbol, i el seu nom, faciliten una identificació més automàtica i duradora que connecta amb rivalitats veïnals, regionals o nacionals.

Les penyes juvenils d'animació apareixen al nostre país a partir del Mundial del 1982, quan els joves observen les actuacions de *hooligans*, *tifosi* i d'altres aficions organitzades. La imitació continuà gràcies a les imatges

“El racisme al futbol és com una moda”

Mohamed Sissoko va nèixer a París fa dinou anys, però els seus pares són de Mali, selecció que defensa a nivell internacional. Fa dos anys fitxà pel València CF, procedent de l'Auxerre. Diu que està “acostumat a l'insult”.

—**Ha notat un augment dels crims racistes en aquests dos anys?**

—L'any passat no en sentia tants. Ara és com una moda.

—**En algun estadi, especialment?**

—N'hi ha uns quants. A Getafe, per exemple, en vaig sentir molts.

—**Vostè ha jugat a França. Eren usuals, també, les actuacions racistes?**

—No en vaig tenir mai cap problema, allà.

—**Al Vicente Calderón —estadi de l'Atlètic de Madrid— va rebre molts xiulits. La multa del Comitè de Competició ha quedat en 600 euros...**

—Aquell dia no ho vaig passar gens bé, a dins del camp. Crec que les mesures contra el racisme als camps de futbol haurien de ser més dures.

—**Les dues polseres —una negra i una blanca— contra el racisme que s'han popularitzat darrerament no les porten tots els jugadors afectats per aquestes actituds. Què li sembla, això?**

—Cadascú fa allò que vol. Personalment, a mi m'agraden i crec que és bo dur-les, però si hi ha jugadors de color que no se les volen posar, no passa res.

—**Ha parlat amb jugadors d'altres equips que pateixen aquests fets?**

—Només ho he fet amb Felix Ettien. Hem dit que tant de bo tot això acabes ben aviat, perquè si no serà molt pitjor.

—**Sobretot pensant en la hipotètica organització dels Jocs del 2012...**

—Els espanyols no són racistes. Són unes poques persones, ximples, que fan servir aquests crims per animar el seu equip.

—**Haurien d'haver destituït Luis Aragonés per les seues declaracions?**

—Sobre això no vull opinar. *V. M.*

de ofereix la televisió i, com passa amb qualsevol altra moda, ha abraçat des de la manera de vestir fins als enfrontaments de carrer, en un moviment que, després de la màxima extensió dels anys noranta, ara viu en un punt estable o, fins i tot, en declivi. Per això cal revisar críticament el paper dels mitjans, sovint enduts per una ànsia d'espectacularitat que destaca les accions salvatges. Això promociona la marginalitat escandalosa d'uns grups que poden derivar cap a ideologies violentes. Prestar una atenció més contínua i més equànime al fenomen ajudaria a valorar-ne els aspectes creatius, participatius i reduir la temptació d'una agressivitat aparentment rendible. Felix Ettien, un dels jugadors vexats pels ultres madridistes, ha reclamat en roda de premsa que “es faça quelcom

important contra el racisme al futbol”, perquè els insults es repeteixen durant tota la temporada i “els qui haurien de tallar-los ho consenteixen perquè ells no els senten”. Toni Yagüe comparteix aquesta opinió: “L'ús de la condició genètica amb intenció d'ofendre, en comptes de qualificar l'ofès, mostra la degradació moral de l'ofensor.” El gran negoci del futbol modern segurament té poc d'esport, però cal saber que ni el preu d'una entrada ni cap altre argument no dóna dret a denigrar el contrari. I davant els rebrots neofeixistes és bo escoltar l'entrenador del Barça, Frank Rijkaard, quan diu: “El futbol és un joc, i el joc és alegria, és un esport fantàstic i se n'ha de gaudir. A més, la vida, cal prendre-la amb sentit de l'humor.”

Eduard Ramírez

Confidencial

Tot un feixista de Terrassa

Xavier Vinader

A Terrassa, a més d'una plaça —com diu una cançó del meu amic Miquel Pujadó— hi ha una colla d'investigadors, aplegats al Centre d'Estudis Històrics, que porten anys recuperant la memòria històrica local i tirant endavant una col·lecció de llibres d'una qualitat més que excel·lent.

L'últim, escrit per la historiadora Mariona Vigués i editat per la Fundació Torre del Palau, és la biografia de Lluís G. Ventalló i Vergés, un peix gros del feixisme terrasenc que, entre altres coses, va ser el primer governador civil de Lleida l'any 1938.

Lluís Ventalló, membre destacat del carlisme local més ultraconservador des dels anys trenta, es va formar políticament al costat del polític monàrquic Alfons Sala. Integrant de la Pena Ibèrica —especialitzada a apallissar catalanistes—, es va dedicar a conspirar contra la República tant com va poder. En esclatar de la Guerra Civil, va escapar a la “zona nacional”, on es va encarregar de “la confección de un fichero de los elementos indeseables de Catalunya, pertenecientes al Frente Popular, a emplear [...] cuando se lleve a cabo la ocupación de Catalunya”. Amb carnet de FET y de las JONS des de 1938, va entrar a Terrassa dos dies després que les tropes de l'exèrcit nacional i va formar part del Consejo Local del Movimiento fins a la seva dissolució. Aquest feixista sense recança, inquiet per la transició cap a la democràcia, va escriure una carta a Fraga Iribarne el 1976: “Estamos viendo en Catalunya cómo con toda desfachatez y cómo a cara descubierta asoman en el panorama político de España y de lo que ahora, para no citar el nombre de Patria, llaman ‘Els Països catalans’, nombres y programas de partidos cuyo historial se halla tinto en sangre.” Encara sort que aleshores ja era una mica grandet per sortir de nou a repartir llenya.